AVİM Yorum • No: 2019 / 2 • Ocak 2019

AMERİKASIZ TRANS PASİFİK TİCARET ANLAŞMASI: DOĞU ASYA'DA HAREKET ALANI ARTAN JAPONYA

Vuslat Nur ŞAHİN

.

Eski adıyla Trans-Pasifik Ortaklığı Ticaret Paktı *(Trans-Pacific Partnership trade pact),* daha sonra detaylarıyla tartışılacağı gibi Amerika Birleşik Devletleri (ABD)nin Paktan ayrılması sonrası Trans-Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve İlerlemeye Açık Anlaşma *(Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership- CPTPP)* adını alan yeni anlaşma üye on bir ülke tarafından 30 Aralık 2018de Yeni Zelandada imzalandı[1]. On bir üye ülke, Yeni Zelanda, Avustralya, Brunei Darü's-Selam Devleti, Kanada, Şili, Japonya, Malezya, Meksika, Peru, Singapur ve Vietnamdır. Avustralya, Kanada, Japonya, Meksika, Yeni Zelanda ve Singapur, anlaşmayı onaylayan ilk altı üye olmuş ve anlaşma bu ülkelerde yürürlüğe girmiştir. Anlaşma Ocak ayında Vietnam'da yürürlüğe girerken, Brunei Darü's-Selam Devleti, Şili, Malezya ve Peruda ise onay süreçlerinin tamamlanmasının ardından altmış gün içinde yürürlüğe girecektir[2]. Bu anlaşma küresel ekonominin onda birinden fazlasını kapsayan serbest bir ticaret alanı yarattı. Anlaşmaya taraf olan ülkeler dünyadaki gayri safi yurtiçi hasılanın yüzde 13'ünü oluşturuyor ve 500 milyon nüfuslu ekonomik bir bloğa erişim sağlıyor[3]. Bu anlaşmayla ilgili en dikkat çekici husus ise hiç şüphesiz ABDnin anlaşmanın bir parçası olmamasıdır. Anlaşma kapsamında sanayi ve tarım ürünlerindeki vergiler azaltılacak ve hatta bazı ürünlerde vergiler tamamen kaldırılacak, yatırımla ilgili kısıtlamalar sınırlandırılacak ve fikri mülkiyet haklarının korunmasına daha fazla önem verilecektir. Anlaşılacağı üzere buradaki en önemli madde ürünler üzerindeki vergilerin kaldırılacak olmasıdır. Yatırım Bankası HSBCnin basın açıklamasına göre anlaşmanın yürürlüğe girdiği ilk altı ülkede pazar gününden itibaren vergiler yüzde doksan oranında azaldı[4].

Öncelikle anlaşmanın bugünkü şekline nasıl ulaştığını anlamak için geçirdiği aşamalara bir göz atmak yararlı olacaktır. Trans-Pasifik Ortaklığı Ticaret Paktı için görüşmeler 2010 yılında başlamıştı, hali hazırdaki üyelere ilaveten ABD de Paktı 2016 yılında imzalamıştı. Ancak, ABD Ocak 2017de Trump yönetiminin kararıyla Pakttan çekildi[5]. Çekilme gerekçesi Amerikanın anlaşmadan ekonomik bir fayda sağlayamadığı, iç pazarın Asya mallarına karşı savunmasız kaldığıydı. Yani kararın korumacı ekonomik politikaların bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Asya Pasifik bölgesi günümüz dünyasında ileri teknoloji, araştırma geliştirme gibi konularda kendinden emin adımlarla ilerlemektedir. Bölge ülkeleri arasında tarihi ve sınır

sorunları olmakla beraber özellikle 21.yüzyılda bölge ülkeleri bölgesel işbirliği ağlarına hayli önem vermektedir. Fakat bölgenin son dönemdeki en önemli sorunu ABD ve Çin Halk Cumhuriyeti arasında yaşanan ticaret savaşları olmuştur. Bu ticaret savaşları sadece savaşın tarafı iki ülkede değil bölgede ve hatta küresel planda kayıplara yol açtı. Bunun sonucu olarak ülkelerin korumacı ekonomi anlayışına evrilmeye başladığı bu dönemde on bir ülke imzaladığı Trans-Pasifik Ortaklığı için Kapsamlı ve İlerlemeye Açık Anlaşmayla bu korumacı yönelimin önüne geçmeyi öngörüyor[6]. Ayrıca ABDnin ekonomik olarak saldırgan politikalarına en ciddi biçimde maruz kalan ülkelerin başında NAFTA üyeleri Kanada ve Meksikanın gelmesi ve bahsedilen ülkelerin her ikisinin de yeni anlaşmaya taraf olması Kuzey Amerika kıtasındaki hoşnutsuzluğu gözler önüne sermesi bakımından önemlidir.

Japonya Başbakanı Shinzo Abe uzun zamandır küresel kamuoyunca da dikkatle takip edilen şekilde çok taraflı ilişkiler kurmak yoluyla serbest ticareti güçlendirme taraftarıdır. Japonya her ne kadar uzun yıllar bölge işbirliği örgütlerini yabancı yatırımlar ve yardımlar yoluyla desteklemiş olsa da, ekonomik ilişkilerini ikili anlaşmalar yoluyla inşa etmiş bu da Japon kamuoyunda çok eleştirilmiştir. Shinzo Abenin bu alışıldık Japon Politikasını değiştirmeye çalıştığı bu günlerde ABD Başkanı Donald Trump Önce Amerika *(America First)* politikası sonucu Abeyi ABD ile ikili anlaşmalar yapmaya yönlendirmeye çalışmıştır.

ABD-Japonya ilişkisi emsali az görülebilecek bir ilişkidir. Bilindiği gibi İkinci Dünya Savaşı sonrasında (1947) uygulamaya konulan Japon Anayasasının 9.maddesi doğrultusunda Japonya herhangi bir uyuşmazlıkta tehdit ve kuvvet kullanmaktan, daimî şekilde feragat etmiştir[7]. Askeri gücünü savaşı takiben sonlandıran Japonya, yeni anayasanın kabulünden itibaren güvenlik söz konusu olduğunda ABDnin desteğiyle güvenlik politikalarını sürdürmüştür. Bu durum iki devlet için uzun yıllar boyunca kazan-kazan prensibini doğrulamıştır. Bu işbirliğinin sonucu olarak iki ülke arasında derinlikli bir ikili ilişki mevcuttur. Tabii ki ABDnin, Japonyanın gerçekleşmesi için çaba gösterdiği böyle bir anlaşmanın kendisi olmadan imzalanması karşısında nasıl bir tepki göstereceği merak konusudur. Ayrıca anlaşma şimdiden özellikle tarımda Amerikan ekonomisine ağır darbe vurmuştur.(Nitekim Trump da 2018 Nisanında anlaşmanın ABD için faydalı olduğu kanısına ulaşırsa tekrar anlaşmanın bir tarafı olabileceklerini söylemişti[8].)

Japonyanın ve Avustralyanın başını çektiği bu çok taraflı ekonomik serbest ticaret bölgesi oluşturma fikri üye ülkeler arasında daha önce gerçekleşmemiş bir ekonomik yakınlaşmaya önayak oluyor. Örneğin, Yeni Zelanda Ticaret Bakanı David Parkerın ifade ettiği gibi Yeni Zelanda tarihinde ilk kez ülke Japonya, Kanada ve Meksika gibi üç önemli ülkeyle ticaret anlaşması yapmaktadır. Anlaşma şimdiden bölge sınırlarını aşmaya başlamıştır[9]. Bunun anlaşma için bir fırsat mı yoksa risk mi olduğu hala belirsizliğini korumakla beraber, başta İngiltere olmak üzere, Kolombiya, Endonezya, Güney Kore ve Tayland da anlaşmaya ilgi duyan ülkeler arasındadır. Anlaşmaya katılmak isteyen ülkelerle prosedürlerin görüşülmesi ve Anlaşmaya dahil olacak yeni aday ülkelerin belirlenmesi için görüşmeler 19 Ocakta Tokyoda gerçekleştirilecektir[10].

Pakta ilgi gösteren ülkeler içinde ikisi dikkat çekicidir. Bunlar İngiltere ve Güney Koredir. Bilindiği üzere Japonya İngilterede geniş kapsamlı ve nitelikli yatırımlara sahiptir, BREXIT referandumu öncesi anlaşmaya hayır oyu verilmesinden yana lobicilik faaliyetleri

yürüttüğü de iddia edilmişti. İngiltere için BREXIT süreci belirsizliğini korurken de Japonya ile sahip olduğu iyi ticaret ilişkilerinden ve Japon yatırımcılardan vazgeçmek istemediğini söyleyebiliriz. Bu yeni anlaşmanın bir parçası olarak ticari ilişkilerini Asya Pasifik bölgesine kaydırıp BREXITten doğabilecek ekonomik kaybı ve boşluğu önlemek istediği düşünülebilir [11]. Güney Kore ise büyüyen ekonomik gücünün farkındadır, anlaşmanın kendisi için gayet önemli ticari olanaklar sunduğu da aşikardır. Bununla beraber, Japonya öncülüğündeki bu dev ticaret bloğunun uzun vadede getireceği sınırlamalar ve güçlüklere karşı da teyakkuzdadır[12].

Anlaşma, ABDnin katılmayacağının belli olmasının ardından birçok spekülasyona ve belirsizliğe rağmen başta Japonyanın çabasıyla hayata geçmiştir. Çin bugün Japonyanın önünde dünyanın en büyük ikinci ekonomisi olarak yer alsa da, Japonya istikrarlı ekonomik yapısı ve özellikle ekonomik olarak güvenilir bir partner olmasıyla ekonomik gücünü ve hatta liderliğini bölge ülkelerine gösterebilir.

Özetle, anlaşma üye ülkeler için yeni fırsat pencereleri açsa da dünyanın bu en büyük ticaret bloğunun önümüzdeki dönemlerde ne gibi sorunlarla karşı karşıya geleceği ise henüz bir muammadır.

Görsel: https://www.producer.com/2018/10/cptpp-implementation-legislation-receives-royal-assent/

[1] The Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership, New Zealan Foreign Affairs & Trade, erişim 3 Ocak, 2019, https://www.mfat.govt.nz/en/trade/free-trade-agreements/free-trade-agreements-in-force/cptpp/cptpp-overview

[2] Pacific trade pact takes off with tariffs cut in six nations, Reuters, erişim 3 Ocak, 2019, https://www.reuters.com/article/us-trade-tpp/pacific-trade-pact-takes-off-with-tariffs-cut-in-six-nations-idUSKCN1OT00C

[3] Trans-Pacific trade pact takes effect without U.S. amid protectionism, Japan Today, erişim 3 Ocak, 2019, https://japantoday.com/category/politics/trans-pacific-trade-pact-takes-effect-without-u.s.-amid-protectionism

[4] Japan-led Pacific free trade pact goes into effect, Asia Times, erişim 2 Ocak, 2019, http://www.atimes.com/article/japan-led-pacific-free-trade-pact-goes-into-effect/

[5] Pacific trade pact takes off with tariffs cut in six nations, Reuters, erişim 3 Ocak, 2019, https://www.reuters.com/article/us-trade-tpp/pacific-trade-pact-takes-off-with-tariffs-cut-in-six-nations-idUSKCN1OT00C

[6] Trans-Pacific trade pact takes effect without U.S. amid protectionism, Japan Today,

erişim 3 Ocak, 2019, https://japantoday.com/category/politics/trans-pacific-trade-pact-takes-effect-without-u.s.-amid-protectionism

[7] Akif Erinay, "Yeni Japon Anayasası (1)." Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 7 (1950): 1-2.

[8] Pacific trade pact takes off with tariffs cut in six nations, Reuters, erişim 3 Ocak, 2019, https://www.reuters.com/article/us-trade-tpp/pacific-trade-pact-takes-off-with-tariffs-cut-in-six-nations-idUSKCN1OT00C

[9] Recalibrating the Trans-Pacific and Trans-Atlantic relationships, Japan Times, erişim 2 Ocak, 2019, https://www.japantimes.co.jp/opinion/2018/07/19/commentary/japan-commentary/recalibrating-trans-pacific-trans-atlantic-relationships/#.XC8tLFUzaUl

[10] Trans-Pacific trade pact takes effect without U.S. amid protectionism, Japan Today, erişim 3 Ocak, 2019, https://japantoday.com/category/politics/trans-pacific-trade-pact-takes-effect-without-u.s.-amid-protectionism

[11] Recalibrating the Trans-Pacific and Trans-Atlantic relationships, Japan Times, erişim 2 Ocak, 2019, https://www.japantimes.co.jp/opinion/2018/07/19/commentary/japan-commentary/recalibrating-trans-pacific-trans-atlantic-relationships/#.XC8tLFUzaUl

[12] Korea in dilemma over joining CPTPP, The Korea Times, erişim 2 Ocak, 2019, https://www.koreatimes.co.kr/www/biz/2019/01/367_261272.html

Yazar Hakkında :

Vuslat Nur Şahin Orta Doğu Teknik Uluslararası İlişkiler ana dal ve Kurumsal Finans yan dal programlarından mezunudur. Halen Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler'de yüksek lisans öğrencidir.

Atıfta bulunmak için: ŞAHİN, Vuslat Nur. 2026. "AMERİKASIZ TRANS PASİFİK TİCARET ANLAŞMASI: DOĞU ASYA'DA HAREKET ALANI ARTAN JAPONYA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 2. Ocak 04. Erişim Kasım 11, 2026. https://mail.avim.org.tr/tr/Yorum/AMERIKASIZ-TRANS-PASIFIK-TICARET-ANLASMASI-DOGU-ASYA-DA-HAREKET-ALANI-ARTAN-JAPONYA

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır